

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1861.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 280.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΜΙΑ.

—οοο—

Οἱ πλείστοι ἀνέγνωμεν κατὰ τοὺς παιδικούς ἡμῶν χρόνους θυμηθεῖν τινα καὶ τερπνά καὶ ψυχαγωγικά διηγήματα, οἷα α ἢ περιστερά, β α Τὰ αὐτὰ τοῦ Πάσχα, γ καὶ τὰ ἄρσια, καὶ εἰς αὐτὰ ἐντροφῶσιν ἀκόμη αἱ ἀπαλαῖ καρδίαι τῶν τέκνων τῆς νέας γενεᾶς· τίς ἔμω; γινώσκει, ἢ τίς ἐξ ἡμῶν ἤρηνόσέ ποτε ἵνα μάθῃ καὶ τὸν συγγραφεᾶ, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστέεται ἡ πρώτη αὐτῆ τροφή τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, αἱ πρώται βάσεις τῆς ἠθικῆς ἡμῶν παιδείας καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ πρακτικοῦ ἡμῶν βίου; Τὰ συγγραμμάτια ταῦτα κυκλοφοροῦσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἔτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ, ἐν Ἑλλάδι, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, ἐν ταῖς Σκανδιναυικαῖς καὶ ἐν ταῖς Κάτω χώραις, ἐν ταῖς Σλαυϊκαῖς καὶ Ῥωμανικαῖς τῆς Εὐρώπης φυλαῖς, ἐν ταῖς ἀποικίαις, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις καὶ ἀποσπασθείσαις ἤδη Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλ' οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ τοῦ συγγραφέαντος. Τὰ διηγήματα κατέστησαν παγκόσμιον κτῆμα, καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν ἀνέκει αὐτοδικαίως παντὶ τῷ κόσμῳ καὶ οὐχὶ ἰδιαιτέρῳ τινι ἔθνει καὶ ἰδίᾳ τινι τῆς οἰκουμένης χώρας.

Ἄλλ' ἡμεῖς, οἵτινες ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς δημαγωγῶν συνειθίσθημεν νὰ λέγωμεν, ὅτι οὐδέν ποτε καλὸν ἐκ Βαυαρῶν, ἀνάγκη νὰ μάθωμεν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς Περιστερᾶς καὶ τῶν Αὐγῶν τοῦ Πάσχα

εἶναι Βαυαρὸς, γεννηθεὶς ἐν ἀφανεί τινι χωρίῳ τῆς Φραγκωνίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1843, μετὰ παρέλευσιν δύο μηνῶν ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν συντάγματος, ὅτε ἀθρόα ἐδιώκοντο ἐξ Ἑλλάδος τὰ λείψανα τοῦ Βαυαρικοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, αἱ ἀμνηστικαὶ τῶν Βαυαρῶν ἐστὶν ἐθέρμαινον ἀκόμη πολλοὺς Ἑλληνοπαιδας διατρίβοντας ἐν Βαυαρίᾳ ἕνεκα σπουδῆς. Βασιλεῖς καὶ μέλη τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, καθηγηταὶ καὶ μεγαστάνες, κοινότητες ἐπίστα, παρεῖχον τοῖς ἐνδεέσιν ἐξ Ἑλλάδος μαθηταῖς ὑποτροφίας καὶ χορηγίας. Διέτριβον ἐγὼ τότε ἐν τῷ παλαιῷ καὶ φιλοξένῳ πύργῳ τοῦ Λεγάουσεν, ἀντικρὶ τῆς Αὐγοῖστis τῶν Οὐνδελικῶν, καὶ ἀνεγίνωσκον γερμανιστὶ τὴν α Ῥόζαν τοῦ Ταννεβούργ, β ὅτε κατὰ πρῶτον ἐνόησα ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἀναγνωσθέν διήγημα α ἢ Περιστερά, γ ὅπου ἀντὶ τοῦ πύργου τοῦ Ταννεβούργ ἐγράφετο ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον α εἰς τὸν παλαιὸν πύργον τοῦ Μυρομιχάλη. . . . Ὁ πατριωτισμὸς δὲν μὲ ἄφνε νὰ ὑποθίσω ἄλλο τι, εἰ μὴ ὅτι αἱ Βαυαρὶ ἰδιοποιήθησαν τὸ Ἑλληνικὸν διήγημα, καθὼς ἰδιοποιήθησαν πολλὰ ἄλλα πράγματα· τοιαῦτα καὶ μᾶς ἐδίδασκεν ὁ τότε πατριωτικὸς Ἑλληνικὸς τύπος· ἡ ἀλήθεια ὅμως ἦτο, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν διήγημα εἶχε μεταφρασθῆ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀργετύπου Γερμανικοῦ ἱστορήματος Βαυαρῶν τινος συγγραφέως· τοῦτο μοὶ ἀπεκάλυψεν ὁ φίλος ἰερομόναχος Βέρκερ ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἀγίου Βενεδίκτου,

νὴν Ἰγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Βασιλίου ἐν Μονάχῳ.

Ἡ ἐκπλήξις μου ἦτο μεγάλη, ἀλλ' ἔτι μεγαλητέρα ἐγένετο ὅτε ἔμαθον, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς Περιστερᾶς καὶ τῶν Αἰγῶν τοῦ Πάσχα ἔζη ὄχι μακρὰν ἔμην ἐν Αὐγούστῃ. Ὁ ὀσιώτατος Βίρκερ ἔλαβε τὴν κληρονομίαν καὶ μετέδηγξεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ γέροντος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχρεώσθην τόσας τερπνάς καὶ εὐτυχίας τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ὥρας. Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Στασιάνου πρὸς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Αὐγούστις ναόν, ὅπου συνετάχθη καὶ διεκκρήχθη ποτὲ ὑπὸ τῶν διαμαρτυρομένων ἢ τῆς πίστεως ἀγγουστανῆ ὁμολογία, ἐκεῖ το οὐλοῦχος κομψὸς καὶ ἀρχαῖος, τάξεως γοθικῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ κατῴκει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χριστόφορος Σμιθ, ὁ συγγραφεὺς τῆς Περιστερᾶς καὶ τῶν Αἰγῶν τοῦ Πάσχα. Τὸν εἶδα ἦτο γερόντιον ἀκμαῖον, ἀν καὶ ἦγε τότε τὸ ἐβδομηκαστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας τοῦ ἔτος· τὸ ἦθος τοῦ ἦτο γαληναῖον καὶ το βλέμμα τοῦ ἰλαρὸν, ἡ δὲ ὀμίλις τοῦ ἀρελῆς, γλυκὴ καὶ χάριτος πλήρης· ἠσπασθὴν τοῦ σεβασμίου γέροντος τὴν χεῖρα, καὶ οὕτως με πύλογησεν, εὐλογῶν ἐν ἔμοι τὴν Ἑλλάδα. . . . Τὴν αὐτὴν στιγμήν ἠνεώχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθε Βρυκρὸς ἀπόστρατος, γυμναπευκὴ καὶ βρακενδύτης ζητῶν ἐλεημοσύνην ἦτο εἰπῶν ἐξ Ἑλλάδος διωχθέντων. . . . Καὶ οὗτος εἶχε να διηγήθῃ πολλὰ περὶ τοῦ ἀπαλαιοῦ τύργου τοῦ Μαυρομυγᾶλη, ἀλλ' ἡ διήγησις τοῦ δὲν ὁμοιάζτο μυστικόν τιμα τῆς Περιστερᾶς, ἦτο διήγημα μελαγχολικῶν ἀναμνήσεων, πικρίας μεσιδόν, ζῆρὸν καὶ ἀχοριώσ αἰ πέτραι τῆς Μηνις. . . .

Ὁ Χριστόφορος Σμιθ ἐγεννήθη τὴν 3 (15) Αὐγούστου 1768 εἰς Διγκελςβύλ, χωρίον ἀσημον τῆς μέσης Φραγκωνίας· ἐνωρὶς ἐνεδύθη τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, καὶ ἐτέλει βοηθὸς τοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ πατρικῷ χωρίῳ, ὅτε τὸ διορατικὸν πνεῦμα τοῦ βασιλεῦς μετῴτατος κόμητος Σταδίου, εἶπεν ἐν τῷ ἀνδρὶ παιδαγωγικὴν τινα εὐφυΐαν καὶ ἰκανότητα, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν πρὸς διοργάνωσιν τῶν νεοπακῶν καὶ προπαιδευτικῶν σχολείων τῆς ὑπὸ τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν τοῦ τελούσης μικρῆς τοῦ Θωνχάουσεν χώρας. Τότε συνέγραψεν ὁ Χριστόφορος Σμιθ τὴν εἰρὰν ἱστορίαν διὰ τὰ παιδία, τὴν ἀπρώτην περὶ Θεοῦ διδασκαλίαν, καὶ ἄλλα ὅμοια, ἅτινα διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν ἀξίαν, εἰσῆχθησαν ἐπειτα ὡς παιδαγωγικὰ βιβλία εἰς τὰ σχολεῖα καθ' ὅλην τὴν Βαυαρίαν. Μεγαλειτέραν δημοσιότητα καὶ πλέον ἐκτεταμένην διάδοσιν ἐπέτυχον ὅμως τὰ κατὰ τὸ 1821 συγγραφεύτα «Αὐγὰ τοῦ Πάσχα» καὶ ἐπειτα «ἡ Ρόζα τοῦ Ταννεβούργου» ἢ τοι ἢ καθ' ἡμᾶς «Περιστερὰ», «τὰ Χριστούγεννα», «ἡ Παυλίνα», καὶ ἄλλα. Ἡ ἐν τοῖς μυθιστορήμασιν αὐτοῖς ἐπικρατούσα γλυκυθυμία, τὸ τερπνὸν καὶ ζωηρὸν τῆς διηγήσεως ὕφους, τὰ ἐκ τῆς καρδίας ὁμιλοῦν καὶ ἐν ταῖς καρδίαις ζωογονοῦμενον αἶσθημα, ἐπροξένησαν μεγίστην ἐντύπωσιν τότε καθ' ὅλην τὴν Ἑυρώπην καὶ Ἀμερικὴν, καὶ κατέστησαν τὰ διηγήματα ταῦτα τὰ πρῶτα καὶ κύρια ἀναγνώσεως καὶ διδασκαλίας διὰ τοὺς παῖδας βιβλία. Ἐν

δὲ τῇ Ἑλλάδι εἰσῆχθησαν διὰ προπαθειῶν τῆς εὐεργετικῆς ἡμῶν Φιλεκαπαιδευτικῆς ἑταιρίας.

Ὁ Χριστόφορος Σμιθ διορίσθη ἐν ἔτει 1816 ἐφημέριος εἰς τὴν ἐνορίαν Σταδίον ἐν Βυρτεμβέργῃ, τὴν πρωτεύουσαν κώμην Βυρτεμβεργικῆς τινος μικρῆς κυριαρχίας τοῦ προπατοῦ, τοῦ κόμητος Σταδίου, ἐκ τῆς ὁποίας οὗτος ἔφερε καὶ τὴν τίτλον τοῦ ἐκεί δὲ ἀπελάμβανεν ὁ ἐφημέριος Σμιθ τσαύτας τιμὰς καὶ ἔζη τὸσον εὐτυχῆς, ὥστε ἀπεποιήθη ἐπανελημμενας προσκλήσεις τοῦ πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης, ὅπου τῷ ἐδίδετο ἔδρα καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας, καὶ ἐπειτα διευθυντοῦ τοῦ θεολογικοῦ φροντιστηρίου

Χριστόφορος Σμιθ.

τῆς Ῥοθενβούργης. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1827 ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ὁ Α' τῆς Βυυρίας προεχείρισεν αὐτὸν κανονικὸν καὶ ἱππότην, καὶ ἐπειτα ἀρχιεπίσκοπον τῆς μητροπόλεως Αὐγούστις, ὅπου ἔζησεν 27 ἔτη, ἀποθανὼν τὴν 22 Αὐγούστου (3 Σεπτεμβρίου) 1854 γέροντι εἰς ἡλικίαν 86 ἐτῶν.

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Διγκελςβύλ, σεμνυνομένοι ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ ὅστις ἐγεννήθη καὶ ἐτρέφη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ἰδρύσαντο αὐτῷ μνημεῖον, ἀτήσαντες αὐτῷ ἀνδριάντα χαλκῶν ὑπὲρ τὸ φυσικὸν μέγεθος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς τοῦ χωρίου. Τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο ποιήθη ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀγαλμα-

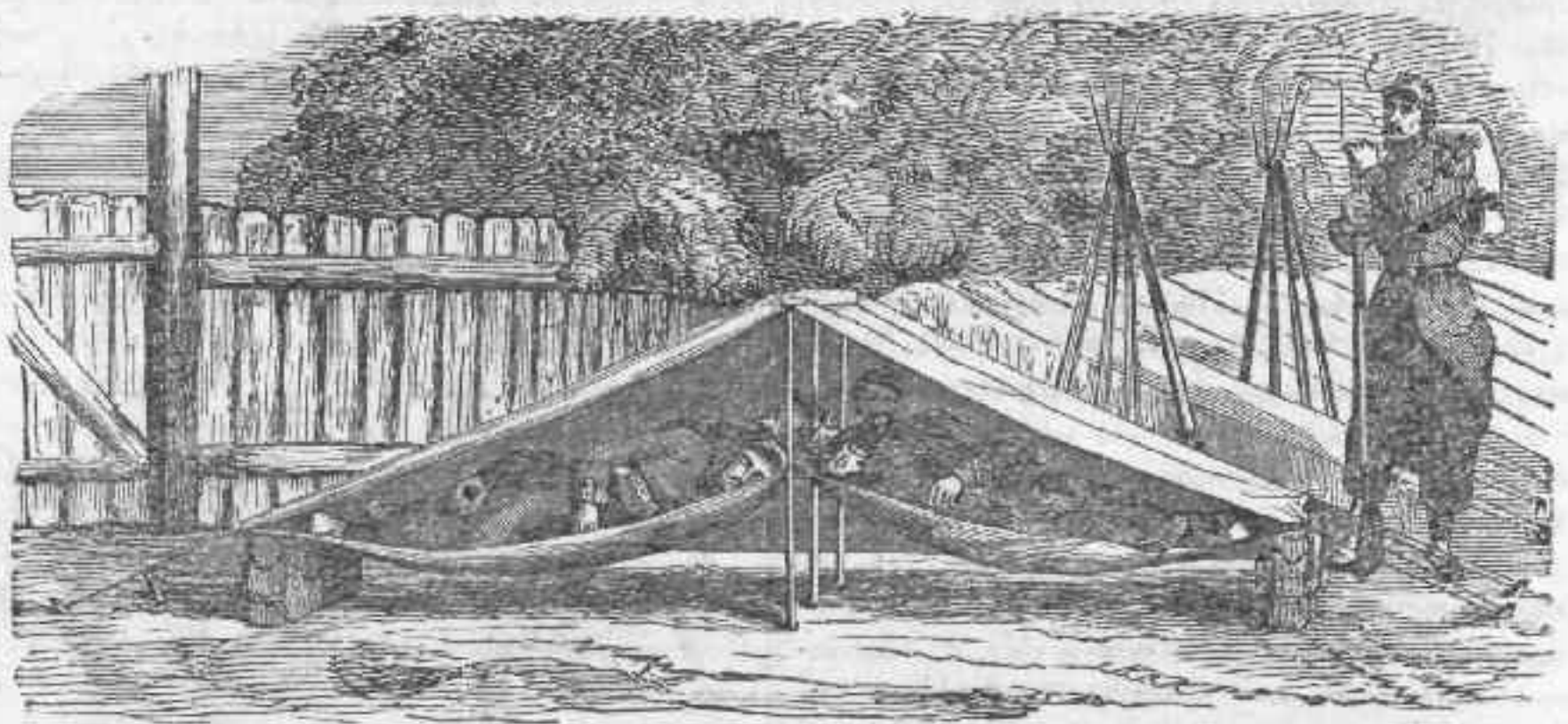
τοποιοῦ Ουϊδενμάννι, καὶ χωνευθὲν ἐν τῷ περιφύτῳ χωνευτηρίῳ τοῦ Μονάχου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπιστάτου τῶν ἔργων Μίλλερ πρὸ δύο ἐτῶν, δεικνύει μεγίστην ὅσον οἷόν τε ὁμοιότητα τῶν φυτικῶν τοῦ τιμηθέντος ἀδρός χαρακτήρων, παριστῶν τὸ μείλιχον τῆς ἐκφρασεως καὶ τοῦ σχήματος τὸ σεμνόν, ἀληθὲς ὁμοίωμα τοῦ θανόντος.

Ἡ πατρίς του τὸν ἐτίμησεν ὡς διδάσκαλον τῆς νεολογίας κατ' ἐξοχὴν διὰ τοῦτο ὁ ἀδ. ιὰς παριστᾶ αὐτὸν καθήμενον καὶ διαλεγόμενον τοῖς παισὶ τὸ ἄρβαν παιδ.ον ἀκούει μετὰ προσοχῆς, τὸ δὲ κοσᾶσιον κἀθῆται παρὰ τοῖς πόδας αὐτοῦ ἀκροώμενον

τοῦ διηγήματος, καὶ μετ' ἀφοσίωσιν εἰς τὰ λεγόμενα προσκλωμένον.

Ἄγνωστον καὶ ασήμαντον τῆς Βαυαρίας χωρίον ἐγείρει τῷ διδασκάλῳ ἀνδριάντα χαλκοῦν ἢ μεγάλη δαμάς καὶ πολλὰ τῶν ἡμερῶν μας Ἑλλάς δὲν ἤγειρεν οὐδὲ λίθινον ἀνδριάντα εἰς κανένα τῶν τέκνων τῆς. . . Ἐνίοτε ἐφημέριον ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος, πάντοτε δαμάς ἐβρίφε λίθους καὶ κατὰ ζώντων καὶ κατ' ἀποθανόντων εὐεργετῶν αὐτῆς.

ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ.

— 100 —

Εἰς Γαλλίαν ἐφευρέθη νέος τρόπος τοῦ κατασκευάζειν σκηνὰς στρατιωτικὰς. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν, τὸν ὁποῖον παριστᾶ ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν, οἱ στρατιῶται δὲν κοιμῶνται πλέον κατὰ γῆς, ἀλλ' ἐπὶ κρεμαστοῦ κρεβάτου, τὸν ὁποῖον φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν. οὕτω δὲ προσυλάττονται διὰ μίθης καὶ ἀπὸ τῶν ἡλίου καὶ ἀπὸ τῆν ὑγρασίαν τῆς γῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἐέκρινε νὰ εἰσαχθῆ ἡ σκηνὴ αὕτη εἰς τὰ γαλλικὰ στρατόπεδα, καὶ ἠγόρασε τὴν ἐφεύρεσιν ἀπὸ τοῦς ΚΚ. Ἀμυὸ καὶ Καρέ ἀντὶ 45 περίπου χιλιάδων δραχμῶν.

ΙΑΠΟΝΙΑ:

(Ἐκ τῆς Revue des Deux Mondes.)

(Συνέχ. Ὁρα φυλλῶδ. 276 καὶ 277.)

— 100 —

Ἡ Σιμόδα ἦτις, ὡς εἶδομεν (σελ. 300), κατεστράφη, ἀνοικοδομήθη μὲν ἀλλὰ δὲν ἀνέλαθε καὶ τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα. Οἱ Ἄγγλοι, αἵτινες ἐπεσκέφθησαν αὐτὴν πέντε ἔτη μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἀπόρρησαν διὰ τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν δυστυχίαν αὐτῆς θῆν' ἄλλοις κατοικοῦς εἶχεν ἀλιεῖς τινες, αἱ δὲ οἰκίαι, διὰ τὸν φόβον νέου σεισμοῦ, ἀνεκκινήθησαν κτεθειταὶ διὰ ξύλων· ἀλλὰ καὶ ὁ λιμὴν δὲν εἶναι ἀσφαλής· διὸ καὶ ὠνομάθη κατὰ πρᾶξιν λιμὴν ἐλεύθερος ὁ τῆς Καναγκούης κατὸ ἀσφαλῆστερος καὶ ἀξιολογώτερος· ἀπέχει δὲ τῆς πωλεως Γέδου δεκάκω μίλια.

Ἡ δὲ πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας καίτιαι εἰς τὸ βᾶθος τοῦ ὁμωνύμου λιμένος, παρὰ τῆς ὀχθῆς τοῦ Ταγαδακού, ἐκεῖ ὅπου ἐκβάλλει οὗτος εἰς τὴν Ὠλάκσαν, καὶ περιζωννύεται ὑπὸ εὐφορευτάτης γῆς, ὑπὲρ τὴν ὁποῖαν ὑψοῦται μεγαλοπρεπῆς ὁ βράχος Φουζι-